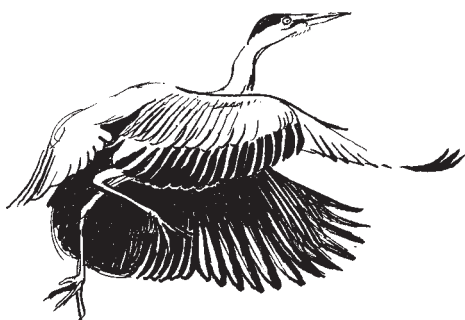

Fiskehejre *Ardea cinerea*

Grey heron

Fiskehejren yngler over det meste af Europa og Asien og spredt i det sydlige og østlige Afrika. I Europa er arten udbredt fra middelhavslandene i syd til Norges vestkyst nord for polarkredsen. Den europæiske bestand er voksende, men svinger også alt efter vinterens hårdhed. Fuglene i de vestlige bestande er hovedsagelig standfugle, mens de nordlige og østlige trækker, overvejende mod syd og sydvest.

Den danske bestand af fiskehejrer har gennem de sidste 100 år, og særligt de sidste 20 år, været i vækst

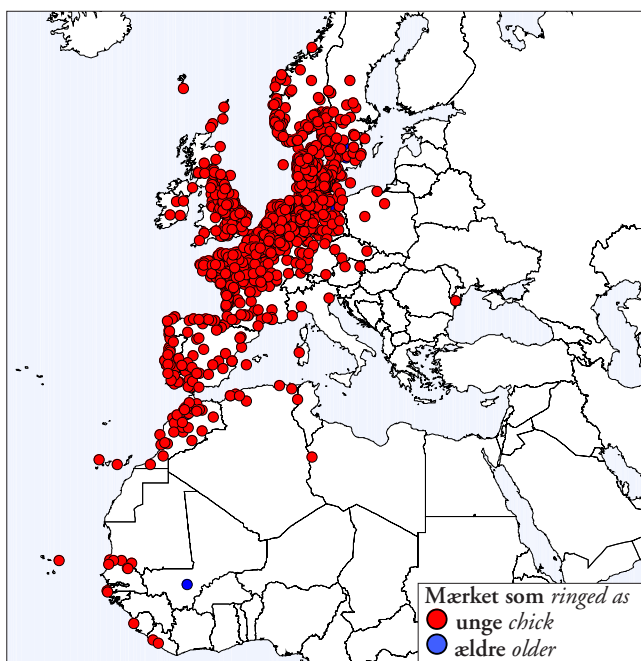

Fig. 1. Samtlige genfund af fiskehejre ringmærket i Danmark (n=3.231). All recoveries of grey heron ringed in Denmark (n=3,231).

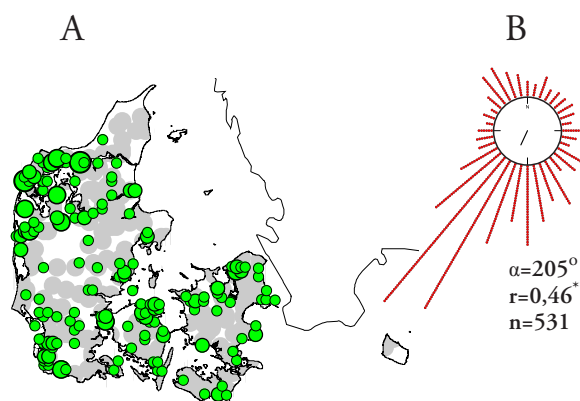

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er gemeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

(Frederiksen 1992). Udviklingen er gået i retning af både flere og større kolonier, og specielt i Nord- og Vestjylland er der kommet mange nye kolonier til (Frederiksen 1992). Fiskehejren yngler nu hyppigt i både Øst- og Vestdanmark.

Mærknings- og genmeldingsdata

H.C.C. Mortensen mærkede i alt 186 hejrer i perioden 1910-1912. Sammenlagt er der nu ringmærket 28.455 fiskehejrer i Danmark. Flest fugle er mærket

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 28.455

Genmeldinger

Recoveries
 Antal genmeldinger *No. of recoveries* 3.231
 -heraf uden for Danmark *Recovered abroad* 1.318 (41 %)
 Antal fugle *No. of individuals* 3.219
 -heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 3.169 (98 %)
 Genmeldingsandel *Proportion recovered* 11,3 %
 Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark
Ringed abroad and recovered in Denmark 650

Ekstremer

Extremes
 Højeste alder *Oldest bird* 21 år 8 mdr.
 Længste afstand *Longest dist.* Liberia Liberia 5.896 km
 Nordligst *Northernmost* Norge Norway (63° 58'N)
 Sydligst *Southernmost* Liberia Liberia (05° 50'N)
 Østligst *Easternmost* Rumænien Romania (28° 50'E)
 Vestligst *Westernmost* Kap Verde Cape Verde (23° 00'W)

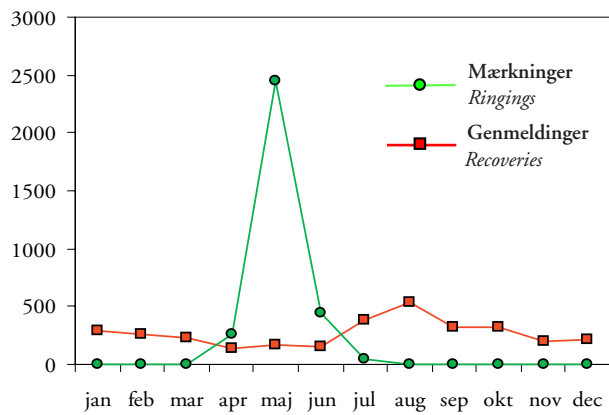

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af fiskehejre. Month of ringing and recovery for recovered grey heron.

i 1980'erne og første halvdel af 1990'erne. I 1990 blev 2.338 fugle mærket, og dette er det højeste årlige antal til dato. Af de mærkede fugle er 3.219 (11,3%) genmeldt. Næsten alle de mærkede fugle har været redeunger, primært mærket i maj (fig. 3). En stor del af de genmeldte fugle er mærket i kolonier i Thy og Nordvestjylland, og mærkningslokaliteterne er ikke repræsentative for artens udbredelse i Danmark, idet Østdanmark er underrepræsenteret (fig. 2A). Blandt de i alt 3.219 genmeldte fugle er 76% mærket i Jylland, 11% på Fyn og 12% på Sjælland. Ringmærkningen af fiskehejrer blev med virkning fra 1999 underkastet nye regler med færre mærkninger til følge (fig. 4). I Danmark er genmeldt 650 fiskehejrer mærket i udlandet.

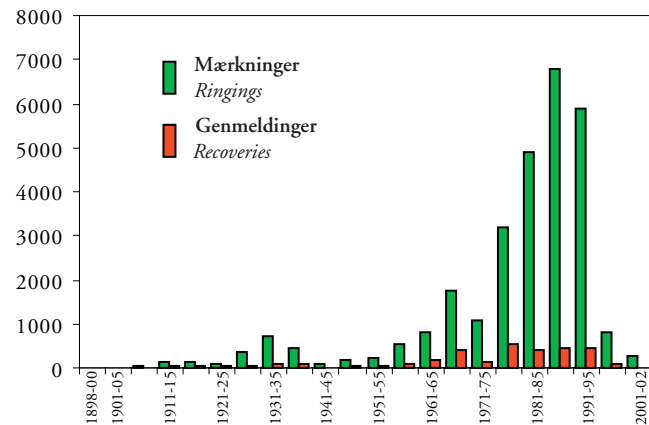

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsmåned for fiskehejre ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of grey heron ringed in Denmark.

Ungepredning

Da stort set alle ringmærkninger er udført på redeunger, og da mange fugle genfindes i de første måneder efter mærkningen, foreligger der et stort materiale til belysning af fuglenes færden i løbet af deres første levemåneder. Det fremgår, at de unge fiskehejrer i løbet af sommeren spredes over Danmark og vore nabolande. Allerede sidst i maj er unge fugle genfundet mere end 10 km fra mærkningsstedet, men antallet af genmeldinger af disse ungfugle toppe dog i juli og august. I løbet af juni, juli og august når en stor del af dem til udlandet; de tidligste udenlandske meldinger er fra Tyskland (15. juni) og Norge (17. juni). Uden for Danmark genfindes ungfuglene i løbet af den første sommer hyppigst i Tyskland 43% (59 af 137), Sverige 19% (26 af 137) og Norge 18% (24 af

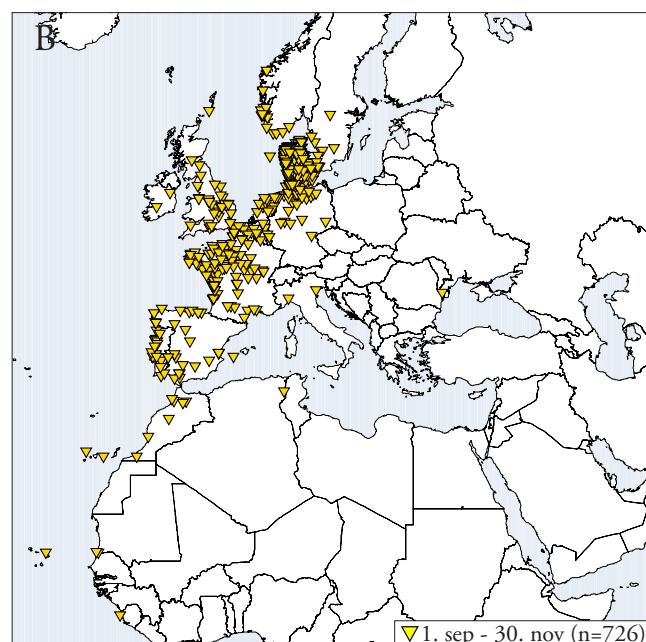
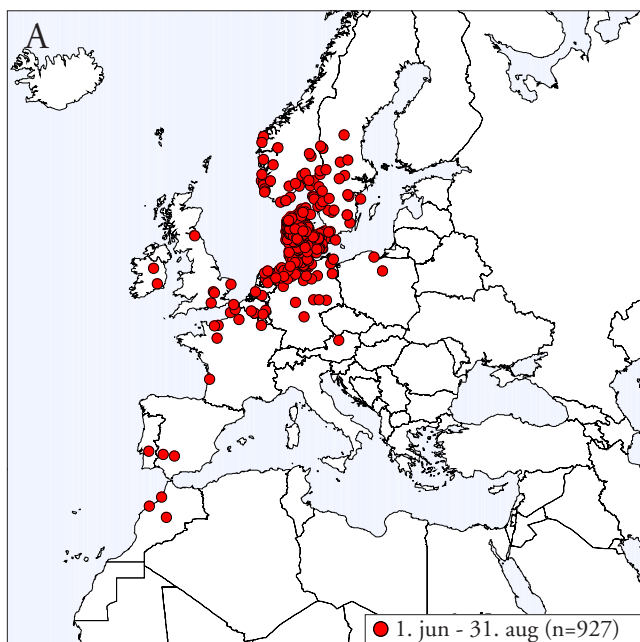

Fig. 5. Genmeldinger fra A) yngletiden og B) efterårsperioden af fiskehejre ringmærket i Danmark. Recoveries during A) the breeding season and B) autumn of grey heron ringed in Denmark.

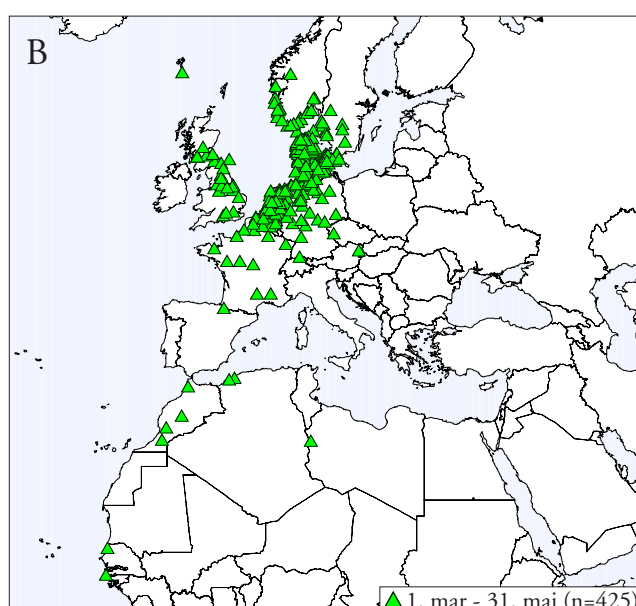
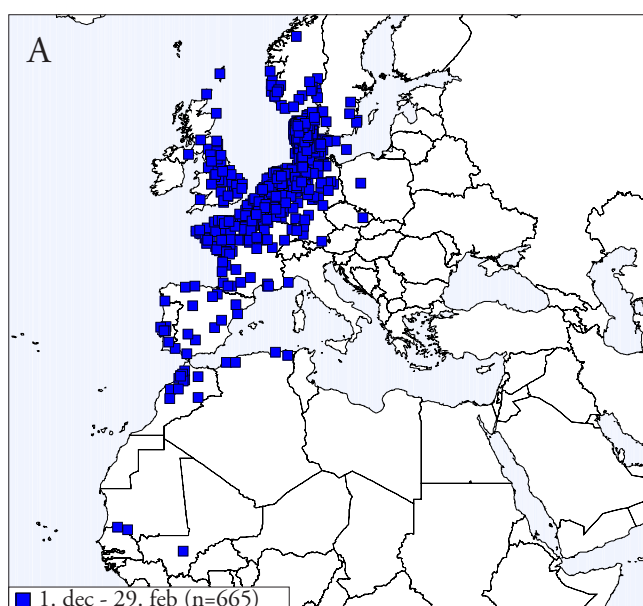

Fig. 6. Genmeldinger fra A) vinterperioden og B) forårsperioden af fiskehejre ringmærket i Danmark. Recoveries during A) winter and B) spring of grey heron ringed in Denmark.

137). Fiskehejrer mærket i det nordlige Danmark har en væsentligt større tendens til at spredes mod nord, end fugle mærket i syd.

Træk og overvintring

På baggrund af de mange genfund af mærkede fiskehejrer har vi i dag en relativt detaljeret viden om de danske fiskehejrerers træk- og overvintring. Den primære trækretning er mod sydvest (fig. 2B). Danske fiskehejrer er i efterårsmånederne genfundet i store dele af det vestlige og sydvestlige Europa samt i Nord- og Vestafrika (fig. 5B). Genmeldingerne er hovedsagelig centreret om landene, der grænser op til Nordsøen og Den Engelske Kanal. De fleste genmeldinger er kystnære, men der er dog også genfund langt fra kysten. Materialet viser, at fuglene er i stand til at krydse relativt store havområder, idet der er genmeldinger fra De Kanariske Øer og Kap Verde Øerne samt et forårsgenfund fra Færøerne.

I september er en stor del af fuglene ude af landet, og gennemsnittet for trækfuglene (fugle genfundet mere end 100 km fra mærkningsstedet) ligger på dette tidspunkt i Holland (fig. 7).

En del fugle er i efterårs- og vintermånederne genmeldt fra De Britiske Øer. Blandt disse er 8% mærket på Fyn og 4% på Sjælland, resten i Jylland. Selvom Fyn og Sjælland er underrepræsenteret synes der således at være tale om en tendens til, at de vstdanske fiskehejrer i højere grad gæster De Britiske Øer. En stor del af den norske fiskehejrebestand trækker om efteråret og vinteren til De Britiske Øer og menes at trække direkte over

Nordsøen (Bakken m.fl. 2003), men om det samme gør sig gældende for de danske vides ikke.

I Nord- og Vestafrika er der i efterårsperioden genfundet danske fugle i Algeriet (1), Marokko (7), Senegal (1), Sierra Leone (1) samt på De Kanariske Øer (2) og på Kap Verde Øerne (1). Genmeldingerne fra Spanien, Portugal og Marokko indikerer, at det europæiske kontinent forlades via Den Iberiske Halvø. De tidligste fugle er om efteråret genfundet i Spanien allerede 15. august og i Portugal 27. august. Begge

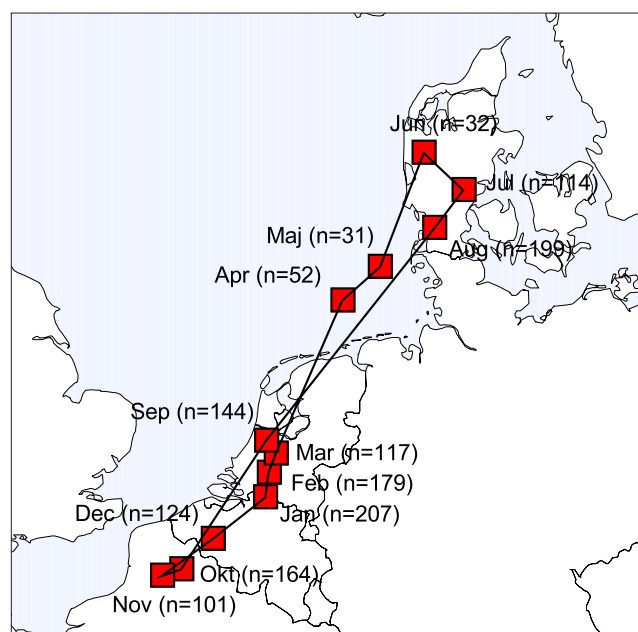

Fig. 7. Gennemsnitspositioner i forskellige måneder for fiskehejre mærket i Danmark og genfundet mere end 100 km fra mærkningsstedet. Monthly mean positions of grey heron ringed in Denmark and recovered more than 100 km from the ringing site.

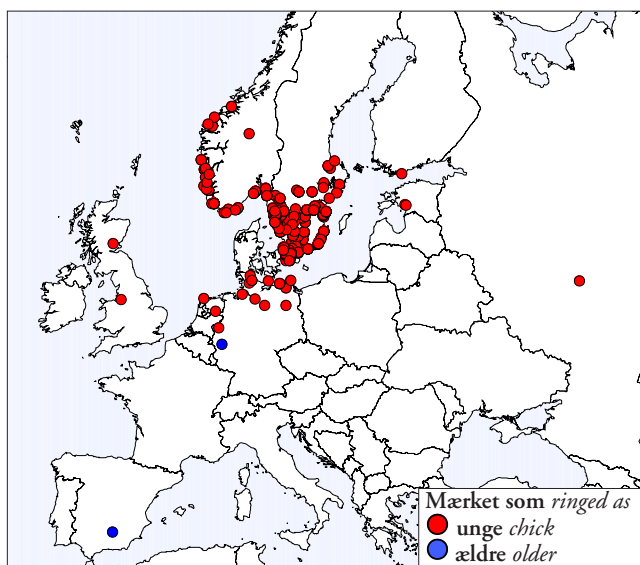

Fig. 8. Mærkninglokaliteter for fiskehejre ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=650). Ringing sites for grey heron ringed abroad and recovered in Denmark (n=650).

var ungfugle, som eventuelt trækker tidligere sydpå. En enkelt efterårsgenmelding fra Rumæniens sortehavskyst falder retningmæssigt udenfor det generelle billede (fig. 5B).

I vinterperioden har en stor del af ynglebestanden forladt landet og gennemsnitspositionen ligger syd for yngleområdet ($P < 0,001$). Dog er 33 % (217 af 665) af genmeldingerne inden for landets grænser. De unge fiskehejrer har måske lidt større udlængsel end de ældre fugle, således er kun 30 % af ungfuglene i første og anden vinter genfundet i Danmark i vinterperioden mod 42 % af de ældre.

Som i efterårsperioden er de danske fiskehejrer også om vinteren genfundet i store dele af det vestlige Europa, flest i Danmark, Tyskland, De Britiske Øer,

Holland, Belgien og Frankrig (fig. 6A). Længst mod syd finder vi genmeldinger fra Spanien (12), Portugal (6), Algeriet (4), Marokko (13), Mali (1), Mauretanien (1) og Senegal (1). Gennemsnitspositionen i vinterperioden for de jyske fiskehejrer er nordligere end for de østdanske fugle ($P < 0,005$). Denne forskel skyldes sandsynligvis primært, at flere jyske fugle overvintrer på De Britiske Øer.

Gennemsnitspositionen i vinterperioden har i de sidste 30 år ligget nordligere end tidligere ($P < 0,001$; $P < 0,01$ når genmeldinger forårsaget af jagt er udeladt). Det har været foreslået, at fiskehejrerne i Europa i løbet af 1900-tallet langsomt har ændret trækvaner som følge af mildere vinterklima (Rydzewski 1956). Blandt de danske fiskehejrer er størstedelen af genfundene i Afrika dog af relativt ny dato, selv om en større andel af bestanden nu overvintrer i Danmark. I perioden 1910 til 1969 var 21 % af vinterfundene fra Danmark, fra 1970 til 2002 var det 37 %.

Ynglefuglene begynder at indfinde sig i ynglekolonierne i februar og marts (Holstein 1927). En relativ stor andel af de kønsmodne fugle er dog genmeldt fra udlandet i både marts (45 %), april (42 %). For de ikke-kønsmodne ungfugle i deres 2. kalenderår er andelen i udlandet i marts 65 % og april 51 %. 44 fiskehejrer er fundet i udlandet i sommerperioden mere end et år efter mærkningen, hvoraf 20 var ikke-kønsmodne fugle i deres 2. kalenderår. De fleste sommergenmeldinger er fra vore nabolande, men enkelte er langt fra Danmark, i Portugal, Spanien og Vestafrika (fig. 6A). Om der her er tale om fugle, som oversommer, om fugle som er startet med at yngle under fremmede himmelstrøg, eller fejldateringer er uvist.

I Danmark er også genfundet fiskehejrer mærket i udlandet (fig. 8). Størstedelen er mærket i Sverige (85 %) og Norge (11 %). Desuden er der genfundet fugle fra Tyskland, Holland, England, Skotland, Finland, Estland, Rusland og Spanien. Fra både Sverige og Norge ankommer de første fiskehejrer i slutningen af juli, men størstedelen af genfundene er fra august. De norske fiskehejrer er genmeldt i Danmark til og med april. I Danmark genfindes de norske fiskehejrer kun sjældent uden for Jylland. Svenske fiskehejrer er genfundet i Danmark i alle årets måneder, dog kun få mellem marts og august. De svenske fugle er fundet spredt over det meste af Danmark.

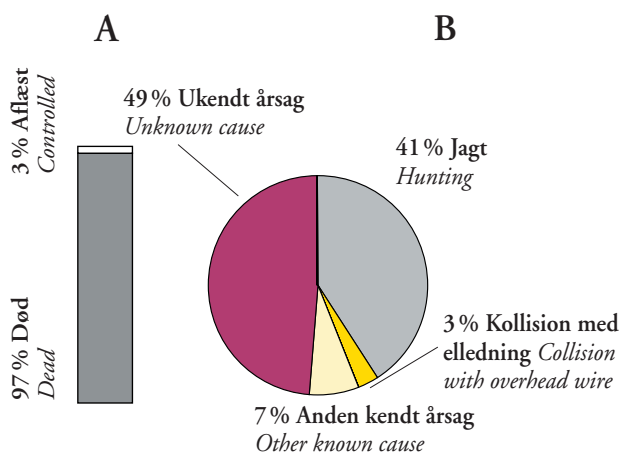

Fig. 9. A) Genmeldingsårsager (n=3.231) og B) dødsårsager (n=3.145) for fiskehejre ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=3,231) and B) cause of death (n=3,145) for grey heron ringed in Denmark.

Genmeldings- og dødsårsager

Fiskehejren blev fredet i Danmark i 1980, men der nedlægges stadig knap 2000 fugle årligt i henhold til bekendtgørelsen om bekæmpelse af skadevoldende

vildt ved dambrug (Asferg 2002). Jagt/bekæmpelse er også den hyppigste kendte dødsårsag for de genmeldte fiskehejrer. Sammenlagt er 41 % af de genmeldte døde fiskehejrer skudt (fig. 9B). Før 1980 var jagt årsag til 60 % af dødsfaldene blandt de genmeldte fugle, efter 1980 var tallet faldet til 18 %. En relativt stor del af både de norske og svenske fugle, der er genfundet i Danmark, er ligeledes blevet skudt, henholdsvis 64 % og 71 %. Med 3 % af de samlede dødsfald er kollision med elledninger den næsthypigste kendte dødsårsag. Denne dødsårsag synes en smule mere hyppig blandt fugle i deres første leveår (65 af 1953 = 3,3 %) end hos ældre og mere rutinerede fugle (20 af 810 = 2,5 %).

Blandt fiskehejre ringmærket som unger og genmeldt som døde er 73 % indrapporteret i løbet af deres første leveår (fig. 10). Den længstlevende dansk-mærkede fiskehejrer blev 21 år og 8 måneder. Fuglen blev mærket som unge ved Svebølle den 21. maj 1963, og fundet død ved Gørlev 12 km derfra den 23. januar 1985. Den ældste fiskehejre i Europa blev mærket i Holland og levede 35 år (Staav 1998).

English summary

The grey heron is a common breeding bird all over Denmark. The population increased in the twentieth century, especially over the last 20 years. Of a total of 28,455 ringed grey

herons we have 3,231 recoveries, 1,318 from abroad. Many young grey herons leave the colonies in June–August. In this period young birds spread out all over Denmark and neighbouring countries, mainly Germany, Sweden and Norway. Herons from Jutland are more often found north of the ringing site than birds from eastern Denmark. The main autumn migration takes place in September. Some birds migrate fast to southern Europe, where two birds in their first year were recovered in Spain (15 August) and Portugal (27 August). During autumn and winter, birds are reported from most of western and southern Europe and northwest Africa. Some birds have crossed considerable distances of sea, to the Canaries and Cape Verde. Although many birds move S for the winter, a third are recovered in Denmark during winter. Most winter recoveries are from Denmark, Germany, Great Britain, the Netherlands, Belgium and France. Birds from Jutland have a more northerly winter mean position than those from eastern Denmark. Since 1970 birds tend to winter further north than previously. The first birds return to the colonies in February–March.

Migrants from Sweden and Norway visit Denmark from late July to April. Swedish birds are found all over Denmark, and Norwegian birds mainly in Jutland. The grey heron was protected by law in Denmark in 1980, but about 2,000 birds are still shot around fishponds on dispensation. In all, 41 % of birds reported as dead were shot, and 3 % died after collisions with overhead wires.

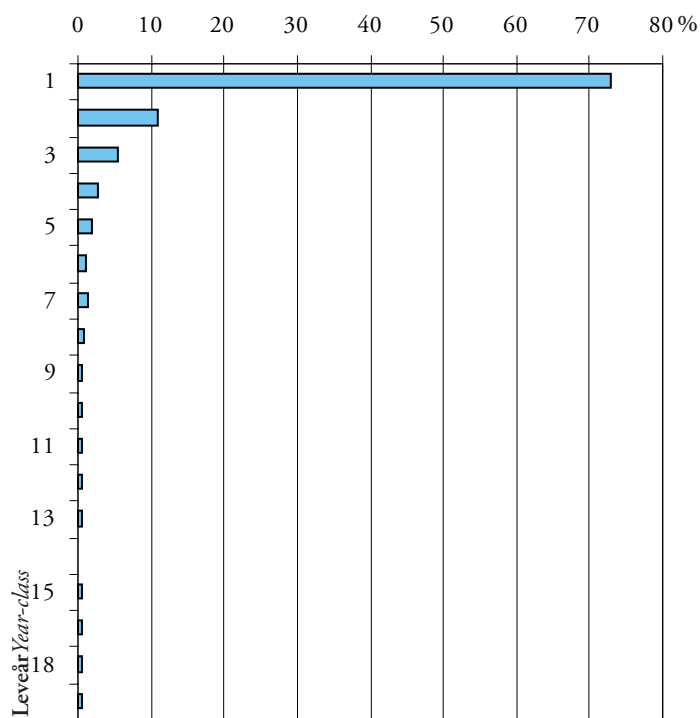

Fig. 10. Aldersfordeling for fiskehejre mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=2.419). Distribution on year-class of life of grey heron ringed as nestlings or juveniles in their first autumn recovered as dead (n=2,419).